

Ekskursion til Langesø Slot 7. september 2006

Ekskursionen startede i parken, hvor Finn Jakobsen fortalte om godsets historie. Den første kendte ejer af Langesø var Berneke Skinkel, der døde i 1481 og efterlod ejendommen til sin datter, der giftede sig med Peder Hogenskild. Deres datter giftede sig med rigsråd Iven Gertsen Brydske. Det første Langesø blev opført af rigskansler Antonius Bryske i 1554 samtidig med og i samme herreborg-stil som Egeskov, dog uden vandgrave. Til gengæld blev det bygget på søbredden, som p.g.a. kildevæld ikke var bæredygtig, så borgen blev ubeboelig i løbet af mindre end 150 år.

I 1622 overtog Frederik Markdanner ejendommen for i 1631 at sælge den til Joachim von Buchwald, hvis søn døde i dyb armod i 1684 og efterlod det forgældede Langesø til sin enke. Enkens søster Ide Rathlou og svoger Adolph Hans von Holsten fra Gelskov overtog nu Langesø som pant for sine lån. Fru Ide var en stridbar dame, som også efter sin død juleaften 1700 har sin gang på Langesø. Langesø har siden været i slægten Holstens eje. I 1707 erhvervedes Findstrup gods, som sammen med Langesø i 1747 blev til stamhuset Holstenshuus og i 1778 ophøjet til baroni. I 1828 indlemmes Nakkebølle gods og senere erhvervedes Ulriksholm. Den nuværende hovedbygning på Langesø blev opført 1775 af Adam Christopher Holsten. De klippede taks stammer fra ca. 1850 og skulle erstatte det oprindelige jerngitter.

Langesø skovkapel blev opført i 1870 af Adam Christopher Holsten-Carisius. Gennem giftermål erhvervedes senere Clausholm. Senere er ejendommene fordelt mellem flere sønner eller frasolgt, så de ikke mere har tilknytning til Langesø. Godske lensbaron Berner Schilden Holsten oprettede i 1977 Langesø-fondet og skænkede sin ejendom hertil. Fondets formål er at bevare den fredede hovedbygning og skoven i bedst mulig stand.

Skoven ligger omkring Langesø, som ligger i en tunneldal. Skovens areal er vokset fra ca. 165 til ca. 900 ha. I den sidste halvdel af 1800-tallet anlagdes mange selvforyngelser af bøg. I disse bevoksninger opstod der ofte huller, og det var i disse huller og lysninger, man begyndte at plante eksotiske nåletræer.

Langesø skovene er unikke i den forstand, at de er et historisk bevis på den udvikling, der skete i dansk skovbrug i det 19. århundrede. Mange steder findes der træer, som på en eller anden måde stammer tilbage fra de første importører af frø fra Nordamerika og Asien.

I 1824 drog den skotske botaniker David Douglas til den amerikanske stillehavs-kyst for at studere skovene der. Han hjemførte frø fra douglasgran, nobilis og sitkagran, som gav træer til botaniske haver og parker i hele Europa.

I 1849 blev de første douglasgraner (*Pseudotsuga menziesii*) plantet i Forsthaven i Charlottenlund, og ca. 20 år senere begyndte man i Dansk skovbrug at eksperimentere med dem. I 1868 begyndte skovrider Carl Bloch at plante disse træarter i Langesøskoven sammen med nordmannsgran, som blev fundet i Georgien ved Sortehavet af den finske botaniker Alexander Nordmann. På Langesø findes en frøavlsbevoksning i afd. 88 som er afkom fra en bevoksning, der bygger på en indsamling i Kaukasus.

Også mammuttræer (*Sequoiadendron giganteum*) fra Californien og thuja (*Tjuja plicata*) fra Washington og cypres (*Chamacyparis lawsoonianiana*) fra Oregon blev plantet i Langesøskovene i denne periode. Ved den gamle skovridergård står et prægtigt eksemplar, og der står flere store træer tæt ved. De gamle traditioner med amerikanske træer er blevet fulgt op løbende, og i 1990 plantede man en større gruppe mammuttræer i Sequoialunden.

I skoven ses også gamle forekomster af grandis (*Abies grandis*) og ved søbredden i øst store nobilis-graner (*Abies procera*) (Søbakken 1880). På Langesø findes adskillige bevoksninger, som er afkom af de gamle importere fra det 19. århundrede. Flere af dem er kåret til frøproduktion og deres afkom lever videre i adskillige skove rundt omkring i Danmark.

Blandt forstfolk er douglasgranerne på Langesø ret kendt, og man kan finde dem stikkende op af kronetaget adskillige steder i skoven. Vi fik lejlighed til at se de gamle træer og afkom af disse. Desuden så vi en gammel tsugabevoksning (*Tsuga heterophylla*), som prøvede at forynge sig selv.

I dag består skoven af lige store dele nåletræ og løvtræ, hvoraf de røde nåletræsarter: lærk, douglas udgør 1/6 af hele arealet. Skovdistriktet har gjort meget for at markedsføre og sælge træ fra de gamle træer til specialformål, herunder møbler, gulvtræ og konstruktionstræ. Siden 1930'erne har distriktet produceret pyntegrønt, som især dyrkes på gammel landbrugsjord. Udover skov- og landbruget er der en lang række aktiviteter knyttet til Langesø. Finn Jakobsen benyttede anledningen til at fremvise de nye smukke golfanlæg i tilknytning til skoven, herunder fundamentet til "Douglashuset", som skal være center for golfklubben. Det skal bygges af især douglasgran, og det skal på den måde knytte de gamle traditioner for skovbruget sammen med de nye aktiviteter.

Frokost blev indtaget i hyggelige omgivelser i parken og herefter fortsatte turen rundt i skoven. Der er også mange andre spændende kuriositeter rundt i skoven. Ved søbredden så vi robinier (*Robinia pseudoacacia*), douglasgraner fra 1868 og taks. Desuden nordmannsgran fra 1881 samt yngre plantninger med *Pinus peuce*, tsuga, rødgran og douglasgran fra 1951. I den østlige del af Enemærket skov ses en række meget retvoksede spidsløn (*Acer platanoides*), og man kunne formode, at de alle kunne være børn af den store spidsløn ved vejen syd for slottet. I den østlige del

af Enemærket kan man iagttage en bevoksning af ægte kastanje (*Castanea sativa*), hvilket nok ikke kan ses mange steder i Danmark.

I skoven findes også små, bemærkelsesværdige bevoksninger af vintereg (*Quercus petraea*) fra Norge, og Bornholmske fuglekirsebær (*Prunus avium*) finder man i Blæsbjerg skov.

Turen afsluttedes med en rundtur ved søen, og vi endte oppe ved Skovkapellet. Kapellet er et yndet sted for bryllupper, og dette kunne vi ved eget syn se om eftermiddagen. Vi nåede desværre ikke at møde Ide Rathlou, som døde julenat 1700. Da fanden hentede hende sprang hundene i godset ud og smadrede alle godsets vinduer.

Ca. 20 medlemmer deltog i ekskursionen og skovrider Finn Jakobsen var vært.

Jan Svejgaard Jensen

Gammel douglasgran fra Langesø. Fot: Jan Svejgaard Jensen